

Faculty of Social Sciences
Institute of Social Studies and Research

Quarterly of Social Studies Research in Iran
Vol. 10, No. 4:1123-1147, Winter 2022
Doi: 10.22059/JISR.2021.323694.1209

Socio-economic Determinants of Childbearing Intention and Behavior among Men in Tehran*

Fateme Modiri¹
Fateme Tanha²
Narjes Gilani³

Received :May 13, 2021 Accepted: November 11, 2021

Abstract

Introduction: Fertility decline has become global in recent decades, and researchers are seeking to discover various factors associated with fertility changes in different societies. Accordingly, fertility theories have been proposed to explain fertility patterns, but these studies have focused almost exclusively on the role of women and their fertility patterns, and the role and participation of men in the process of fertility decline has rarely been considered. In Iran, men are often overlooked in fertility studies. Given the lack of a study on men's socio-economic determinants affecting fertility patterns, the fundamental question is 'what is the impact of men's socio-economic characteristics on fertility intention and behavior in Tehran? There are two theoretical approaches to the effect of men's socioeconomic characteristics on fertility. One approach states that increasing men's socioeconomic status increases fertility. In this approach, it is assumed that men with a higher level of education due

* Scientific research article, extracted from the Project approved by the National Institute for Population Research entitled "Married lifestyle and its determinants", with the financial support of the Vice Presidency for Women and Family Affairs

1 Associate Professor of Sociology, Department of Family Studies, National Institute for Population Research, Tehran, Iran (Corresponding author), Fateme.modiri@psri.ac.ir

2 PhD students in Demography, Department of Demography, University of Tehran, Tehran, Iran, f.tanhaa@gmail.com

3 PhD students in Mathematical Statistics, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran, gilaninarges84@gmail.com

to the accumulated human capital, higher level of income and better job prospects have a better chance of providing for the family expenses with more children. Another theoretical approach argues that increasing men's socioeconomic status reduces fertility. Increasing men's human capital may reduce the demand for childbearing or change childbearing preferences and replace quality with quantity.

Method: Data was extracted from a survey of married lifestyle and its determinants. The statistical population of this survey was married people in Tehran. The population of Tehran in 2011 according to the data of the Statistics Center of Iran was 8153974 people who lived in 4336 district and 4262047 of them were married (results of the 2011 census). The sample size is based on sampling error at 95% confidence level and with sampling error of 0.05 based on Cochran's formula is 384 people and considering that Cochran's formula is a simple random sampling formula, taking into account the design effect of 2 and coefficient The unresponsiveness adjustment is considered to be 0.25 of the sample size of 1728 and has been increased to 2000, taking into account the possible decline of the sample households (approximately equal to 0.15, proportional to this rate in the family census of the Statistics Center of Iran). The sampling method is multi-stage clusters and the samples were selected from 50 districts of Tehran. The questionnaires were reviewed by the project manager, unreliable questionnaires were discarded and finally 1736 questionnaires were selected. 844 samples of this survey, were men, and 619 married men that their wives were in fertility age, have been analyzed.

Finding: The results showed that the average number of intended children was 1.89 and the average number of children ever born was 1.37. 25.1% have no children and 47.3% have 2 and more children ever born. While only 3.8% intend to have no children and 70.6% intend to have 2 or more children. Bivariate and multivariate tests have shown that men with higher education, higher income, higher parental socioeconomic status, and higher occupational status have fewer intended children and children ever born. The socioeconomic characteristics of men have a negative relationship with fertility intention and behavior and this finding is consistent with the pattern of male fertility in developing countries.

Results and conclusion: In general, it can be said that there is a negative relationship between men's socio-economic status and fertility intention and behavior, and this finding is consistent with the pattern of male fertility in developing countries. Considering the positive relationship between men's socio-economic status and fertility in developed countries and the negative relationship in the present study, the implementation of policy packages with different cultural, economic and social dimensions in different groups with different views and socio-economic is necessary and will be effective in increasing childbearing.

Keywords: Intended children, Children *Ever* Born, Fertility, Socioeconomic Determinants, Good distribution.

Bibliography

- Barthold, J. A., Myrskylä, M., & Jones, O. R. (2012), Childlessness Drives the Sex Difference in the Association between Income and Reproductive Success of Modern Europeans, **Evolution and Human Behavior**, No. 6: 628–638.
- Becker, G. S. (1993), **A Treatise on the Family**, Enlarged Edition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bledsoe, C., Guyer, J., & Lerner, S. (2000), **Fertility and Male Life-Cycle in the Era of Fertility Decline**, New York: Oxford University Press.
- Boyd, R.; Richerson, P. J. (1985), **Culture and the Evolutionary Process**, Chicago: University of Chicago Press.
- Breen, R., & Jonsson, J. O. (2005), “Inequality of Opportunity in Comparative Perspective: Recent Research on Educational Attainment and Social Mobility”, **Annual Review of Sociology**, 31: 223–243.
- Coleman, D. A. (2000), **Male Fertility Trends in Industrial Countries: Theories in Search of Some Evidence**, In C. Bledsoe, J. I. Guyer, & S. Lerner (Eds.), *Fertility and Male Life-Cycle in the Era of Fertility Decline*: 29-60. New York: Oxford University Press.
- Corijn, M., & Klijzing, E. (Eds.) (2001), **Transitions to Adulthood in Europe; European Studies of Population**, Vol. 10. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Elo, I. T. (2009), Social Class Differentials in Health and Mortality: Patterns and Explanations in Comparative Perspective, **Annual Review of Sociology**, 35: 553–572.
- Fieder, M., & Huber, S. (2007), The Effects of Sex and Childlessness on the Association between Status and Reproductive Output in Modern Society, **Evolution and Human Behavior**, No. 6: 392–398.
- Godefroy, R., & Lewis, J. (2018), Does Male Education Affect Fertility? Evidence from Mali, **Economics Letters**, No. 172: 118-122.
- Goldscheider, F. K., & Kaufman, G. (1996), Fertility and Commitment: Bringing Men Back in, **Population and Development Review**, No. 22: 87-99.
- Goodman, A., & Koupil, I. (2010), The Effect of School Performance upon Marriage and Long-term Reproductive Success in 10,000 Swedish Males and Females Born 1915-1929, **Evolution and Human Behavior**, No. 6: 425–435.
- Greene, M. E., & Biddlecom, A. E. (2000), Absent and Problematic Men: Demographic Accounts of Male Reproductive Roles, **Population and Development Review**, No. 1: 81–115.
- Harris, T., Yang, Z., & Hardin, J. W. (2012), Modeling Underdispersed Count Data with Generalized Poisson Regression. **The Stata Journal**, No. 4: 736-747.
- Hart, R. K. (2015), Earnings and First Birth Probability among Norwegian Men and Women 1995–2010, **Demographic Research**, No. 38: 1067–1104.
- Hook, J. L. (2006), Care in Context: Men’s Unpaid Work in 20 Countries 1965–2003, **American Sociological Review**, No. 4: 639-660.
- Hopcroft, R. L. (2015), Sex Differences in the Relationship between Status and Number of Offspring in the Contemporary US, **Evolution and Human Behavior**, No. 2: 146–151.
- Inglehart, R. (1990), **Culture Shift in Advanced Industrial Society**, Princeton: Princeton University Press.

- Kazemipour, S. (1999), A model in determining the socio-economic status of individuals and measuring social mobility, **journal of Social Sciences Letter**, No. 14: 139-172. *(In Persian)*
- Kravdal, Ø. (2007), Effects of Current Education on Second- and Third-Birth Rates among Norwegian Women and Men Born in 1964: Substantive Interpretations and Methodological Issues, **Demographic Research**, No. 9: 211–246.
- Lappégard, T., & Marit, R. (2011), **Socioeconomic Differentials in Multi-Partner Fertility among Men**, Discussion Papers Statistics Norway, Research Department 653.
- Maghani, R. J., Bertrand, J. T., Makani, B., & McDonald, S. W. (1995), Men, Marriage and Fatherhood in Kinshasa, Zaire, **International Family Planning Perspectives**, No. 1: 19–25.
- Miettinen, A., Rotkirch, A., Szalma, I., Donno, A., & Tanturri, M. (2015), **Increasing Childlessness in Europe: Time Trends and Country Differences**, Families and Societies, Working Paper Series 33.
- Modiri, F. (2015), **A Study of Married Lifestyle and Its Determinants**, National Population Studies and Comprehensive Management Institutes. *(In Persian)*
- Modiri, F., H. B. Razeghi Nasrabad H. B. (2015), Study of the relationship between religiosity and fertility in Tehran, **Journal of Population Association of Iran**, No. 20: 128-163. *(In Persian)*
- Nelson, T. J. (2004), Low-Income Fathers, **Annual Review of Sociology**, No. 30: 427–451.
- Statistics Center of Iran (2011), **census results**. *(In Persian)*
- Statistics Center of Iran: **Classification of educational levels and Courses of study in Iran**. *(In Persian)*

تعیین‌کننده‌های اقتصادی - اجتماعی قصد و رفتار فرزندآوری در مردان

شهر تهران*

فاطمه مدیری^۱

فاطمه تنها^۲

نرجس گیلانی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۳

Doi: 10.22059/JISR.2021.323694.1209

چکیده

فرزندآوری فرایندی زوجی است، اما به نقش مردان در ادبیات و تحقیقات باروری به‌ندرت توجه شده است. هدف این مقاله بررسی تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده و شناسایی تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی آن‌ها در مردان متأهل شهر تهران بوده است. داده‌ها برگرفته از پیمایش سبک زندگی متأهلان و ۶۱۹ مرد متأهل که زنان ایشان در سنین باروری بوده، تجزیه و تحلیل شده‌اند. براساس نتایج میانگین تعداد فرزندان قصدشده ۱/۸۹ و میانگین تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده ۱/۳۷ بوده است. ۲۵/۱ درصد فرزندی ندارند و ۴۷/۳ درصد دو فرزند زنده به‌دنیاآمده و بیشتر دارند؛ درحالی‌که فقط ۳/۸ درصد قصد دارند بدون فرزند باشند و ۷۰/۶ درصد قصد دارند، دو فرزند و بیشتر داشته باشند. ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی مردان با قصد و رفتار باروری رابطه منفی دارد و این یافته منطبق با الگوی باروری مردان در کشورهای درحال‌توسعه بوده است. با توجه به رابطه مثبت میان پایگاه اقتصادی - اجتماعی مردان با تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده در کشورهای توسعه‌یافته و رابطه منفی در مطالعه حاضر، اجرای بسته‌های سیاستی با ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی که در آن اقشار مختلف با دیدگاه‌ها و پایگاه اقتصادی - اجتماعی متفاوت و متنوع لحاظ شده باشند، ضروری به نظر می‌رسد و در راستای افزایش فرزندآوری کارآمد خواهد بود.

واژه‌های کلیدی: باروری، تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی، توزیع گود، فرزندان قصدشده، فرزندان زنده به‌دنیاآمده.

*مقاله علمی - پژوهشی، مستخرج از طرح مصوب مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور با عنوان «سبک زندگی متأهلان و تعیین‌کننده‌های آن»، با حمایت مالی معاونت زنان و خانواده ریاست‌جمهوری.

۱. دانشیار جامعه‌شناسی، گروه مطالعات خانواده، مؤسسه ملی تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، fateme.modiri@psri.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری جمعیت‌شناسی، گروه جمعیت‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران، f.tanhaa@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری آمار ریاضی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران، gilanimarges84@gmail.com

مقدمه و طرح مسئله

کاهش باروری در دهه‌های اخیر جهانی شده است و جمعیت‌شناسان و جامعه‌شناسان در پی کشف عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مرتبط با تغییرات باروری در جوامع مختلف هستند. بر این اساس، تئوری‌های باروری نیز برای تبیین الگوهای باروری مطرح شده است، اما این مطالعات و نظریه‌ها تقریباً تنها بر نقش زنان و الگوها و رفتارهای تولیدمثل آن‌ها متمرکز شده‌ای است و در روند کاهش باروری و تغییرات اجتماعی متعاقب آن، در ادبیات جمعیت‌شناختی به نقش و مشارکت مردان به ندرت توجه شده است و معمولاً مردان در تحقیقات باروری گنجانده نشده‌اند. به عقیده بلدسو و همکارانش (۲۰۰۰)، مردان حتی اگر در مطالعات باروری مشارکت داده شوند، معمولاً به‌عنوان شرکای وابسته به کسانی که در حال باروری (زنان) هستند، در نظر گرفته می‌شوند و دارای نقش حاشیه‌ای هستند. کلمن (۲۰۰۰) نیز از مردان به‌عنوان «افراد نادیده گرفته‌شده» در تحقیقات باروری یاد می‌کند.

فرزندآوری فرایندی است که شامل ارتباط و مذاکره زوجین است (گرین و بیدلکام، ۲۰۰۰). قوانین زیستی حکم کرده است که زنان و مردان با هم در فرزندآوری نقش داشته باشند و مردان نیز در فرایند فرزندآوری نقشی معادل زنان دارند (کلمن، ۲۰۰۰). باروری انسانی نمی‌تواند به‌طور کامل با باروری زنان نشان داده شود؛ به‌ویژه در جوامعی که میزان طلاق، ازدواج مجدد و مهاجرت نسبتاً زیاد است، استفاده از نرخ باروری زنان برای جایگزینی نرخ باروری مردان می‌تواند مشکل‌ساز باشد. محققان پیشنهاد می‌کنند حتی استفاده از نرخ باروری زناشویی زنان برای نشان‌دادن باروری انسان به‌عنوان یک راه‌حل جایگزین، نامناسب است؛ زیرا نرخ زاد و ولد غیرازدواج در برخی جوامع نسبتاً بالا است و در برخی جوامع مردان پس از طلاق با احتمال بیشتر نسبت به زنان ازدواج مجدد دارند که موجب می‌شود باروری زن و مرد با هم منطبق نباشد (گرین و بیدلکام، ۲۰۰۰؛ مگنانی و همکاران، ۱۹۹۵). اگر محققان باروری مایل‌اند یک گام فراتر از بررسی سطح باروری تا عوامل تعیین‌کننده باروری بردارند، به نظر می‌رسد مشارکت مردان و نقش ایشان نیز در مطالعات باروری ضروری است و باروری مردان باید به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم مطالعات باروری در نظر گرفته شود (ژانگ، ۲۰۱۱)، اما غالباً به‌دلیل زیستی، عملی، روش‌شناختی، نظری و جامعه‌شناختی کمتر به نقش مردان در باروری توجه شده است. در دلایل زیستی بیان می‌شود که زنان با محدودیت‌های بیولوژیکی (دامنه سنی محدودتر فرزندآوری) روبه‌رو هستند. از این‌رو عوامل تقریبی روی زنان بیشتر از مردان تأثیر

می‌گذارد (ژانگ، ۲۰۱۱). از مهم‌ترین دلایل عملی این است که مصاحبه با زنان آسان‌تر است (زیرا معمولاً بیشتر از مردان در خانه هستند) و نیز تصور می‌شود زنان می‌توانند اطلاعات مناسبی در مورد نگرش همسرانشان به رفتار تولیدمثل ارائه دهند (شراک و سیگل، ۱۹۷۶) غالباً داده‌ها از زنان جمع‌آوری می‌شود. از دلایل روش‌شناختی، به محدودیت مدل‌های جمعیت‌شناسی به‌عنوان مدل‌های تک‌جنسیتی می‌توان اشاره کرد که فقط زنان را شامل می‌شود (مانند باروری ویژه سنی) و مردان را نادیده می‌گیرند (وود، ۱۹۹۴). همچنین در مشهورترین نظریه‌ها در مورد باروری، به نقش مردان در باروری کمتر توجه می‌شود و این نبود زمینه نظری منسجم در جمعیت‌شناسی به نوعی به آگاهی نداشتن از نقش مردان در باروری کمک کرده است. از نظر جامعه‌شناختی، مردان معمولاً کمتر درگیر باروری می‌شوند؛ زیرا اصولاً به‌عنوان نان آور خانواده در نظر گرفته می‌شوند و به‌طور معمول در باروری دخیل نیستند. هنوز برداشت سنتی از نقش زنان و مردان که در آن اغلب «مردان در خارج از خانه کار می‌کنند، درحالی‌که زنان مسئول فعالیت‌های مرتبط با تولید کودکان و خدمات خانگی هستند» وجود دارد (گرین و بیدلکام، ۲۰۰۰).

در ایران نیز غالباً مردان در مطالعات باروری نادیده گرفته شده‌اند و بیشتر مطالعات صورت گرفته در زمینه ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی زنان، بر باروری بوده است؛ درحالی‌که ممکن است فقط تکیه بر پاسخ‌های زنان برای مطالعه عوامل تعیین‌کننده باروری انسانی نتایج تحقیقات را مغرضانه جلوه دهد؛ زیرا احتمال دارد زنان نتوانند گزارش‌های موثقی در مورد زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی همسران خود و نگرش‌ها و رفتارهای مربوط به تولیدمثل آن‌ها ارائه دهند. این وضعیت در میان زنان با تحصیلات کم، زنان جوان، زنان با تعداد فرزندان بیشتر و همچنین زنان مطلقه شایع است (گلدشایدنر و کافمن، ۱۹۹۶). با توجه به خلأ وجود مطالعه‌ای در زمینه تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی مردان و باروری، این مقاله به دنبال پاسخ به این سؤال است که تأثیر ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی مردان بر قصد و رفتار باروری در شهر تهران چگونه است.

ادبیات نظری و تحقیق تجربی

دو رویکرد نظری در زمینه تأثیر ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی مردان بر باروری وجود دارد. یک رویکرد اظهار می‌دارد که افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان به افزایش تعداد فرزندان آن‌ها منجر می‌شود. از جمله ویژگی‌های اصلی تعیین‌کننده پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان،

سطح تحصیلات است. افزایش تحصیلات در انتقال موقعیت اقتصادی-اجتماعی از یک نسل به نسل دیگر نقش اساسی دارد و به میزان زیادی سایر ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی را در بزرگسالی تعیین می‌کند (برین و جانسون، ۲۰۰۵؛ الو، ۲۰۰۹). به گفته بکر (۱۹۹۳) تحصیلات بیشتر، از طریق بالابردن سطح درآمد و موقعیت بهتر در بازار کار، باروری را افزایش می‌دهد. او معتقد است پتانسیل اقتصادی ناشی از افزایش تحصیلات ممکن است از طریق افزایش فرصت‌های بازار ازدواج مردان، به باروری بالاتر کمک کند. در این رویکرد فرض بر این است که مردان با سطح تحصیلات بالاتر به واسطه سرمایه انسانی انباشته، سطح درآمد بالاتر و چشم‌انداز بهتر شغلی شانس بیشتری برای تأمین هزینه‌های خانواده با تعداد فرزندان بیشتر دارند. از آنجا که مردان وقت کمتری را به نگهداری از کودکان اختصاص می‌دهند، هزینه فرصت باروری آن‌ها کمتر از زنان است. برخی محققان مدعی هستند که با تقویت موقعیت زنان در بازار کار، درگیری مردان در امور خانه بیشتر شده و نقش‌های جنسیتی تغییر می‌کند (هوک، ۲۰۰۶). کشورهای اسکاندیناوی در این زمینه پیشرو بوده‌اند، اما مطالعات نشان می‌دهد علی‌رغم افزایش انتظارات از مشارکت مردان در کارهای خانه از دهه ۱۹۵۰، تقسیم‌بندی جنسیتی در امور خانه حتی در کشورهای شمال اروپا وجود دارد و همچنین یافته‌های مربوط به روند زمانی در تفاوت‌های اقتصادی-اجتماعی باروری نشان می‌دهد لزوماً انتظارات در مورد مردان به‌عنوان تأمین‌کننده اقتصادی خانوار تضعیف نشده است (رونرا و بیوجت، ۲۰۱۴؛ هارت، ۲۰۱۵). انتظار می‌رود در جوامعی که مردان تأمین‌کننده اصلی درآمد خانوار هستند تأثیر مثبت درآمد بر باروری بر تأثیر منفی هزینه فرصت غلبه کند (نیسن و همکاران، ۲۰۱۸).

رویکرد نظری دیگر مدعی است که افزایش سطح پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان به کاهش تعداد فرزندان آن‌ها منجر می‌شود. به عقیده اینگلههارت (۱۹۹۰) سطح تحصیلات ممکن است ارزش‌های زندگی فرد را تغییر دهد. ارزش‌های پسامادی^۱ در افراد با سطح تحصیلات بالاتر، متداول‌تر است که این ارزش‌ها ممکن است با ترجیحات فرزندان کمتر و یافتن راه‌های جایگزین برای رضایت‌مندی در زندگی مرتبط باشد. افزایش سرمایه انسانی مردان ممکن است تقاضا برای کودکان را از طریق افزایش شهرنشینی تغییر دهد و کاهش تقاضا برای کودکان یا تغییر در ترجیحات فرزندآوری و جایگزینی کیفیت به‌جای کمیت را موجب شود (گودفروی و لويس، ۲۰۱۸). علاوه بر این، مردان در مقاطع مختلف تحصیلی ممکن است دانش و عملکرد متفاوتی در

1 Post materialist

رفتارهای پیشگیری از بارداری داشته باشند (نلسون، ۲۰۰۴). ممکن است تحصیلات از طریق مکانیسم‌های غیراقتصادی نیز به باروری مرتبط شود؛ برای مثال، هنگام تحصیل، ناسازگاری نقش های دانشجویی و والدینی احتمالاً فرزندآوری را محدود می‌کند (کورجین و کلزینگ، ۲۰۰۱). با این حال با توجه به اینکه قابلیت باروری مردان از نظر سنی کمتر محدود است، مردان پس از تحصیلات وقت دارند صاحب فرزند شوند و احتمالاً در حال تحصیل بودن، در باروری نهایی آن‌ها کمتر تعیین‌کننده است، اما به نظر می‌رسد در حال تحصیل بودن در تأخیر تولد فرزند اول تأثیر زیادی داشته باشد (کراودل، ۲۰۰۷). در این رویکرد بیان می‌شود که با افزایش درآمد، معمولاً بین کمیت و کیفیت کودکان معامله رخ می‌دهد. والدین با درآمد بالاتر احتمالاً ترجیح می‌دهند از نظر جنبه‌هایی مانند تحصیل و رفاه کودکان، فرزندان کمتر، اما با کیفیت بالاتری داشته باشند (نلسون، ۲۰۱۸). در این رویکرد ادعا می‌شود که پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده‌ای که فرد در آن پرورش یافته نیز می‌تواند بر الگوی باروری مردان اثرگذار باشد. منابع مادی در خانواده مبدأ (خانواده پدری) ممکن است به شکل‌گیری تمایلات باروری منجر شود؛ زیرا آرزوها و تمایلات افراد معمولاً در کودکی و نوجوانی شکل می‌گیرد. افرادی که در خانواده با پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالا پرورش یافته‌اند معمولاً تعداد فرزندان خود را برای اطمینان از کیفیت و رفاه آن‌ها محدود می‌کنند. علاوه بر این، شکل‌گیری اهداف و تمایلاتی به غیر از خانواده و فرزندآوری، می‌تواند بیشتر در خانواده‌های دارای شرایط اقتصادی-اجتماعی بالاتر مورد تأکید واقع شود و تأثیر آن به کاهش باروری نسل بعدی منجر شود (ریچکن و لیفبرور، ۲۰۰۹؛ اسکات، ۲۰۰۴).

بیشتر مطالعات در زمینه تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی مردان و رفتار باروری، در کشورهای توسعه‌یافته و به‌ویژه کشورهای اروپایی انجام شده است. این مطالعات، به‌خصوص در کشورهای اروپای شمالی و کشورهای اسکاندیناوی، نشان می‌دهد بین تحصیلات مردان و تعداد فرزندان آن‌ها رابطه مثبتی وجود دارد و این رابطه مثبت در بیشتر موارد به دلیل کاهش سن ازدواج مردان و افزایش درآمد و امنیت شغلی آن‌ها است. نتیجه این مطالعات نشان می‌دهد مردان به‌ویژه در کوهورت‌های اخیر، با احتمال کمتری بدون فرزند هستند و میانگین تعداد فرزندان آن‌ها نسبت به مردان با تحصیلات کمتر بیشتر است. مطالعه گودمن و کپلی (۲۰۱۰) روی مردان سوئدی نشان داد سطح تحصیلات پایین‌تر، احتمال داشتن تعداد فرزندان و نوادگان کمتر را افزایش می‌دهد که تا حد زیادی به واسطه کاهش احتمال ازدواج مردان با تحصیلات کمتر به علت موقعیت اقتصادی-اجتماعی پایین توضیح داده می‌شود. براساس مطالعه فیدر و

هاپر (۲۰۰۷)، بین وضعیت اقتصادی و تحصیلات مردان سوئدی با تعداد فرزندان ارتباطی قوی و مثبت وجود دارد؛ درحالی‌که در زنان این ارتباط منفی است و با افزایش درآمد و سطح تحصیلات زنان، تعداد فرزندان کاهش می‌یابد. مطالعه لیگارد و همکاران (۲۰۱۱) روی مردان نروژی بیانگر آن است که بی‌فرزندگی در بین مردان با سطح تحصیلات پایین، بیشتر و در بین مردان با سطح تحصیلات عالی کمتر است. همچنین این مطالعه نشان داد بالاتر بودن تعداد فرزندان مردان با تحصیلات عالی از طریق متغیرهایی از جمله توانایی برای تأمین اقتصادی فرزندان، چشم‌انداز شغلی، امنیت شغلی و انعطاف‌پذیری شغلی قابل توضیح است. مطالعه نیسون و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد در فنلاند انتقال به پدرشدن براساس پتانسیل تأمین‌کنندگی اقتصادی است که به میزان زیادی سطح تحصیلات مردان در آن نقش دارد و موجب مثبت شدن رابطه تحصیلات مردان با تعداد فرزندان در این کشور می‌شود. مطالعه میتینن و همکاران (۲۰۱۵) بیانگر آن است که در سیزده کشور از نوزده کشور اروپایی، بی‌فرزندگی در سنین ۴۰-۴۴ سال بیشتر در مردانی رواج دارد که سطح تحصیلی آن‌ها پایین است. مطالعه تامسون و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد انتقال به پدرشدن در فرانسه و سوئد با تحصیلات مردان رابطه مثبتی دارد.

برخی مطالعات نیز نشان می‌دهد درآمد مردان، بدون در نظر گرفتن میزان تحصیلاتشان، با رفتار باروری آن‌ها رابطه مثبتی دارد. مطالعه هاپکرافت (۲۰۱۴) در ایالات متحده بیانگر آن است که بین درآمد مردان و تعداد فرزندان آن‌ها رابطه‌ای مثبت و قوی وجود دارد و این رابطه در تمام مقاطع تحصیلی صدق می‌کند؛ به این معنا که با بالا رفتن درآمد مردان، فارغ از سطح تحصیلات آن‌ها، تعداد فرزندان آن‌ها افزایش می‌یابد. مطالعه بارتولد و همکاران (۲۰۱۲) روی سیزده کشور اروپایی نشان می‌دهد بین درآمد و باروری زنان ارتباط منفی وجود دارد؛ درحالی‌که برای مردان یک رابطه مسطح تا کمی مثبت وجود دارد. طبق مطالعه تراگکی و باگاوس (۲۰۱۴)، باروری یونانی در دوره رکود اقتصادی ۲۰۰۸-۲۰۱۱ به علت افزایش میزان بیکاری مردان سبب کاهش باروری شده است و این مطالعه نشان می‌دهد وضعیت اشتغال آن‌ها تأثیر زیادی در تعداد فرزندان و باروری دارد.

در زمینه تأثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی خانواده مبدأ مطالعاتی صورت گرفته است که اثر مثبت این متغیر را بر باروری مردان نشان می‌دهد. براساس مطالعه پار (۲۰۱۲) در استرالیا، مردانی که خانواده مبدأ آن‌ها در شرایط اقتصادی-اجتماعی متوسط است، از نظر اقتصادی-اجتماعی پایین‌تر از مردانی قرار دارند که خانواده مبدأ آن‌ها در اواخر زندگی بدون فرزند است.

مطالعه نیسن (۲۰۱۴) نشان داد ویژگی‌های خانواده مبدأ بر باروری زنان تأثیر دارد و این متغیر ۳ تا ۲۸ درصد از ارتباط بین تحصیلات و باروری زنان را تبیین می‌کند.

مطالعات اندکی در زمینه تعیین‌کننده‌های باروری مردان در کشورهای غیراروپایی انجام شده است و این مطالعات اثر منفی پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان را بر رفتار باروری تأیید می‌کند. مطالعه ژانک (۲۰۱۱) در کشور تایوان نشان داد همبستگی بالای ۸۰ درصد بین الگوی باروری مردان و زنان وجود دارد و با افزایش تحصیلات و پایگاه اقتصادی، باروری زنان و مردان کاهش می‌یابد. مطالعه گادفری و لویس (۲۰۱۸) در کشور مالی نیز نشان‌دهنده آن است که افزایش تحصیلات در پسران تا ۲۵ سال، به میزان زیادی باروری را کاهش می‌دهد و این کاهش به میزان زیادی از تأخیر در ازدواج آن‌ها ناشی می‌شود.

چنان‌که گفته شد، مطالعات انجام‌شده در کشورهای توسعه‌یافته، به‌ویژه کشورهای اروپایی، تأییدکننده رویکرد نظری است که نشان می‌دهد بین تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی مردان و رفتار باروری آن‌ها رابطه مثبتی وجود دارد. با توجه به ساختار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی این کشورها که قابل‌تعمیم به کشورهای دیگر، به‌ویژه در حال توسعه نیست، نمی‌توان انتظار داشت این رابطه مثبت در این کشورها نیز مشاهده شود. در مقابل، معدود مطالعات انجام‌شده در کشورهای غیراروپایی و به‌ویژه در حال توسعه، رویکرد نظری رابطه منفی بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان و رفتار باروری را تأیید می‌کند. با توجه به مطالعات پیشین و در حال توسعه بودن جامعه ما، چارچوب نظری این مقاله که رویکرد دوم است بیانگر آن است که بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان و ترجیحات و تمایلات باروری رابطه منفی وجود دارد. فرض اصلی مقاله این است که بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان و قصد و رفتار باروری رابطه منفی وجود دارد؛ به‌طوری‌که در مردان با تحصیلات بالاتر، درآمد خانوار بالاتر، منزلت شغلی بالاتر، پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالاتر، تعداد فرزندان قصدشده^۱ و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده^۲ کمتر است.

روش‌شناسی تحقیق

داده‌های مقاله برگرفته از پیمایش سبک زندگی متأهلان و تعیین‌کننده‌های آن در شهر تهران است که در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ انجام شده است. جامعه آماری این پیمایش شامل افراد متأهل

1 intended children

2 Children Ever Born (CEB)

شهر تهران بوده است. جمعیت تهران در سال ۱۳۹۰ براساس اطلاعات مرکز آمار ایران ۸،۱۵۳،۹۷۴ نفر بوده است که در ۴۳۳۶ حوزه سکونت داشته و ۴،۲۶۲،۰۴۷ از این تعداد متأهل بوده‌اند (نتایج سرشماری ۱۳۹۰). حجم نمونه، براساس خطای نمونه‌گیری در سطح اطمینان ۹۵ درصد و با خطای نمونه‌گیری ۰/۰۵ براساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد و با توجه به اینکه فرمول کوکران فرمول نمونه‌گیری تصادفی ساده است، با احتساب اثر طرح^۱ برابر با ۲ و ضریب تعدیل بی‌پاسخی ۰/۲۵، حجم نمونه ۱۷۲۸ در نظر گرفته شد و با احتساب ریزش احتمالی خانوارهای نمونه (تقریباً برابر ۰/۱۵)، متناسب با این نرخ در آمارگیری خانواده مرکز آمار ایران) به ۲۰۰۰ نفر افزایش یافته است. شیوه نمونه‌گیری، خوشه‌ای چندمرحله‌ای^۲ (PPS) است و نمونه‌ها از پنجاه حوزه شهر تهران انتخاب شده‌اند. با توجه به جمعیت هر منطقه و حوزه‌های انتخاب‌شده در آن منطقه و همچنین جمعیت هر حوزه، تعداد نمونه‌ها در هر حوزه مشخص شد و به این ترتیب پراکندگی حوزه‌های انتخاب‌شده، در عمل پراکنش، متغیرهای تحت مطالعه را تا حد زیادی تأمین می‌کند. نمونه‌گیری از درب منازل بود و از هر خانوار مرد یا زن برای مصاحبه دعوت شده‌اند. مجری طرح پرسشنامه‌ها را بررسی کرد و پرسشنامه‌های بدون پاسخ و نامعتبر را کنار گذاشت و در نهایت ۱۷۳۶ پرسشنامه انتخاب کرد. از ۱۷۳۶ نمونه این پیمایش، ۸۴۴ نفر مرد بود که همسران ۲۲۵ نفر از ایشان در دوران بعد از باروری بودند؛ بنابراین در این مقاله ۶۱۹ نمونه مرد متأهل در تجزیه و تحلیل به کار گرفته شده‌اند. به منظور تعیین اعتبار متغیرها از اعتبار صوری مبتنی بر داوری و قضاوت متخصصان و در پایایی گویه‌های پرسشنامه، از آلفای کرونباخ استفاده شده است.

برای مدلسازی متغیرهای تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیا آمده، با توجه به ماهیت شمارشی و گسسته‌بودن آن و با توجه به عدم برقراری پیش‌فرض برابری میانگین و واریانس و کم‌پراکنش بودن آن‌ها، از مدل توزیع گود^۴ استفاده کردیم. برای مدلسازی داده‌های شمارشی در صورت برقراری پیش‌فرض برابری میانگین و واریانس، مدل رگرسیون پواسون یکی از رایج‌ترین مدل‌هایی است که از استفاده می‌شود (هریس^۵ و همکاران، ۲۰۱۲)، اما این پیش‌فرض در بسیاری از پدیده‌های دنیای واقعی نقض می‌شود و داده‌ها اغلب نشان‌دهنده بیش

1 Design effect

2 Probability proportional to size

3 Underdispersion

4 Good distribution

5 Harris

پراکنش^۱ یا کم‌پراکنش هستند. در دهه‌های اخیر محققان برای ساخت و تعمیم مدل‌های رگرسیونی که می‌توانند برازش دقیقی برای داده‌های شمارشی بیش‌پراکنش یا کم‌پراکنش ارائه دهند، تلاش زیادی کرده‌اند و مدلسازی برای داده‌های کم‌پراکنش با پیچیدگی بیشتری همراه بوده است. توزیع گود یکی از مناسب‌ترین مدل‌هایی است که می‌تواند برای مدلسازی داده‌های بیش‌پراکنش و به‌ویژه کم‌پراکنش استفاده شود. این توزیع برای $s < -2$ برازش دقیقی را برای داده‌های کم‌پراکنش و برای $s > -2$ برای داده‌های بیش‌پراکنش ارائه می‌دهد (تور^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). براساس یافته‌ها، برای بررسی اثر متغیرهای مستقل بر متغیرهای شمارشی تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده با توجه به اینکه در هر دو متغیر میانگین بزرگ‌تر از واریانس است و با کم‌پراکنش مواجه است، برای برازش مدل از توزیع گود استفاده کرده‌ایم. تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق به قرار زیر است:

چنان‌که گفتیم متغیرهای وابسته تحقیق، تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده و متغیرهای سطح تحصیلات، منزلت شغلی، میزان درآمد خانوار، پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین متغیرهای اقتصادی-اجتماعی اثرگذار بر رفتار و قصد باروری مردان، متغیرهای مستقل تحقیق هستند.

متغیرهای وابسته تعداد فرزندان قصدشده^۳ و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده^۴: این متغیرها کمی گسسته هستند و با تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده در خانواده پرسیده شده است.

تحصیلات: در این تحقیق متغیر تحصیلات فرد، با یک گویه^{۱۱} قسمتی بی‌سواد، ابتدایی و نهضت، راهنمایی، متوسطه، دیپلم و پیش‌دانشگاهی، فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس، دکترای عمومی، دکترای تخصصی و تحصیلات حوزوی سؤال شده است. (طبقه‌بندی سطوح آموزشی و رشته‌های تحصیلی ایران). سپس متغیر تحصیلات در آزمون‌های آماری به سه سطح متوسطه و پایین‌تر، دیپلم و پیش‌دانشگاهی و دانشگاهی تقلیل یافت.

درآمد خانوار: درآمد فرد و همسر وی با دو گویه «درآمد شما/ همسر شما چقدر است» در پنج سطح درآمد ندارم یا فقط یارانه، کمتر از ۷۵۰ هزار تومان، از ۷۵۰ تا ۲۲۵۰ هزار تومان، از ۲۲۵۰ تا ۳۷۵۰ هزار تومان، از ۳۷۵۰ تا ۵۲۵۰ هزار تومان و بالاتر از ۵۲۵۰ تومان سنجیده شده

1 Overdispersion

2 Tur

3 intended children

4 Children Ever Born (CEB)

است. سپس این دو گویه با هم ترکیب شدند و با توجه به آخرین پیمایش هزینه و درآمد مرکز آمار که متوسط درآمد خانوار شهر تهران را ۳۷۵۰ اعلام کرده بود، متغیر درآمد خانوار در آزمون‌های آماری به سه سطح درآمد پایین و بالا طبقه‌بندی شد.

منزلت شغلی: برگرفته از تحقیق کاظمی‌پور (۱۳۷۸) با پرسش «شغل دقیق شما چیست» سنجیده و در هشت گروه رتبه‌بندی شده است. سپس در سه گروه منزلت شغلی پایین، متوسط و بالا طبقه‌بندی شد و از آنجا که درصد خیلی کمی (حدود ۳ درصد) به منزلت شغلی پایین اختصاص داشت، با گروه منزلت شغلی متوسط ادغام شد.

پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین: با گویه «به لحاظ اقتصادی-اجتماعی والدین شما در کدام طبقه قرار دارند» در پنج سطح پایین، متوسط به پایین، متوسط، متوسط به بالا، بالا سنجیده شده و در آزمون‌های آماری در آزمون‌های آماری به سه سطح پایین‌تر از متوسط، متوسط و بالاتر از متوسط تقسیم یافته است.

همچنین با توجه به اهمیت متغیرهای شغل و سن، این دو متغیر در همه مدل‌ها کنترل شده است. سن با گویه «چند سال دارید» در مقیاس فاصله‌ای سنجیده شده و به سه سطح کمتر از ۳۰ سال، ۳۰-۴۰ سال و بالاتر از ۴۰ سال و شغل به دو گروه شاغل و غیرشاغل طبقه‌بندی شده‌اند.

یافته‌های تحقیق

در جدول ۱ توزیع درصدی پاسخگویان برحسب ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان آمده است.

جدول ۱. توزیع درصدی پاسخگویان برحسب ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان

تعداد	درصد معتبر	ویژگی	
۱	۰/۲	بی‌سواد	تحصیلات
۱۶	۲/۶	نهیضت/ابتدایی	
۷۸	۱۲/۶	راهنمایی	
۶۲	۱۰	متوسطه	
۲۲۱	۳۵/۷	دیپلم و پیش‌دانشگاهی	
۴۱	۶/۶	فوق‌دیپلم	
۱۵۹	۲۵/۷	لیسانس	
۳۲	۵/۲	فوق‌لیسانس	
۲	۰/۳	دکتری عمومی	
۷	۱/۱	دکتری تخصصی	

جدول ۱. توزیع درصدی پاسخگویان بر حسب ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان

تعداد	درصد معتبر	ویژگی
۳۱۴	۵۱	پایین
۱۲۸	۲۰/۸	متوسط
۱۷۴	۲۸/۲	بالا
۵۸۹	۹۵/۱	شاغل
۲	۰/۳	دانشجو
۱۳	۲/۱	بازنشسته
۱۱	۱/۸	بیکار
۳	۰/۵	دارای درآمد بدون کار
۱	۰/۲	سایر
۵۰۳	۸۳/۶	پایین و متوسط
۹۹	۱۶/۴	بالا
۷۲	۱۱/۷	پایین
۱۱۴	۱۸/۵	متوسط به پایین
۲۹۳	۴۷/۶	متوسط
۱۲۲	۱۹/۸	متوسط به بالا
۱۵	۲/۴	بالا
۵۰	۸/۱	کمتر از ۳۰ سال
۳۰۲	۴۸/۸	۳۰-۴۰ سال
۲۶۷	۴۳/۱	بالاتر از ۴۰ سال
		سن
۵۹/۹۹ = واریانس		
۳۹/۹۵ = میانگین		
۶۷-۲۴ = مینیمم - ماکزیمم		
۷/۷۴ = انحراف استاندارد		

نمونه این تحقیق مشتمل بر ۶۱۹ مرد متأهل با دامنه سنی ۲۴ تا ۶۷ سال و میانگین سن ۳۹/۹۵ (انحراف معیار = ۷/۷۴) بوده است. به لحاظ وضعیت تحصیلی بیشترین فراوانی متعلق به سطح تحصیلی پیش‌دانشگاهی و دیپلم بوده است. به لحاظ شغلی حدود ۹۵ درصد از افراد نمونه شاغل بودند، ولی فقط حدود ۲۸ درصد درآمد خانوار بالاتر از متوسط داشتند. منزلت شغلی حدود ۱۶ درصد از افراد بالا و پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین حدود نیمی از ایشان، در سطح متوسط بوده است. جدول ۲ توزیع فراوانی تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیا آمده را نشان می‌دهد.

جدول ۲. توزیع فراوانی تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده

	تعداد فرزندان قصدشده			تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده		
	فراوانی	درصد	درصد معتبر	فراوانی	درصد	درصد معتبر
فرزند ۰	۲۲	۳/۶	۳/۸	۱۵۵	۲۵	۲۵/۱
فرزند ۱	۱۵۱	۲۴/۴	۲۵/۸	۱۷۰	۲۷/۵	۲۷/۶
فرزند ۲	۳۰۸	۴۹/۸	۵۲/۶	۲۱۷	۳۵/۱	۳۵/۲
فرزند ۳	۸۰	۱۲/۹	۱۳/۷	۶۲	۱۰	۱۰
فرزند ۴	۲۵	۴	۴/۳	۱۳	۲/۱	۲/۱
بی‌پاسخ	۳۳	۵/۳		۲	۰/۳	
کل	۶۱۹	۱۰۰		۶۱۹	۱۰۰	
شاخص‌های توصیفی	۰/۷۰ = واریانس = ۱/۸۹ میانگین		۱/۰۶ = واریانس = ۱/۳۴ میانگین			
	مینیم - ۰/۸۴ = انحراف استاندارد		مینیم - ۱/۰۳ = انحراف استاندارد			
	۰-۴ = ماکزیمم		۰-۴ = ماکزیمم			

براساس جدول ۲، میانگین تعداد فرزندان قصدشده ۱/۸۹ و میانگین تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده ۱/۳۴ است. فقط ۳/۸ درصد از افراد قصد دارند بدون فرزند بمانند و درصد زیادی (۲۵/۸ درصد) قصد تک‌فرزندی دارند. بیشتر افراد قصد دارند دو فرزند داشته باشند (۵۲/۶ درصد) و ۱۸ درصد قصد دارند سه یا چهار فرزند داشته باشند. ۲۵/۱ درصد از افراد بدون فرزند و درصد فراوانی (۲۷/۶ درصد) نیز تک‌فرزند بوده‌اند. ۳۵/۲ درصد از افراد دو فرزند زنده‌به‌دنیاآمده و فقط ۱۲/۱ درصد از ایشان سه فرزند زنده‌به‌دنیاآمده و بیشتر داشته‌اند. جدول ۳ تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان به‌دنیاآمده و متغیرهای پیش‌بین مورد مطالعه (درصد) و آزمون فرضیه‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۳. آزمون دومتغیره تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده به دنیاآمده با متغیرهای پیشین

مقدار P	تعداد فرزندان زنده به دنیاآمده					مقدار P	تعداد فرزندان قصدشده					متغیر	
	۴	۳	۲	۱	۰		۴	۳	۲	۱	۰		
	۰	۰	۲	۲۴	۷۴		۲/۱	۶/۴	۷۰/۲	۱۴/۹	۶/۴	کمتر از ۳۰ سال	
**۰/۰۰۰	۰	۳/۷	۲۵	۳۷/۷	۳۳/۷	**۰/۰۰۰	۳/۱	۹/۹	۴۵/۲	۳۷/۱	۴/۸	۳۰-۴۰	سن
	۴/۹	۱۹/۱	۵۲/۸	۱۶/۹	۶/۴		۶/۱	۱۹/۶	۵۸	۱۴/۳	۲	بالاتر از ۴۰ سال	
	۷/۱	۲۰/۵	۳۹/۱	۲۳/۷	۹/۶		۱۱/۱	۲۳/۶	۵۲/۱	۱۲/۵	۰/۷	متوسطه و پایین تر	
**۰/۰۰۰	۰/۵	۱۰	۴۳/۴	۲۸/۱	۱۸/۱	**۰/۰۰۰	۲/۴	۱۴/۸	۶۰/۳	۲۱/۱	۱/۴	پیش دانشگاهی و دیپلم	تحصیلات
	۰/۴	۳/۳	۲۵	۲۹/۶	۴۱/۷		۱/۷	۶/۴	۴۵/۹	۳۸/۲	۷/۷	دانشگاهی	
**۰/۰۷۳	۶/۷	۶/۷	۵۳/۳	۱۶/۷	۱۶/۷	**۰/۵۱۷	۶/۹	۱۷/۲	۴۸/۳	۲۴/۱	۳/۴	غیرشاغل	وضعیت اشتغال
	۱/۹	۱۰/۲	۳۴/۲	۲۸/۱	۲۵/۶		۴/۱	۱۳/۵	۵۲/۸	۲۵/۹	۳/۸	شاغل	
**۰/۰۰۰	۲/۲	۱۱/۴	۳۵/۹	۲۵/۸	۲۲	**۰/۰۰۰	۴/۴	۱۶	۵۵	۲۲/۷	۱/۹	پایین و متوسط	منزلت شغلی
	۱	۴	۲۷/۳	۲۵/۳	۴۲/۴		۳/۲	۳/۲	۳۹/۴	۴۱/۵	۱۲/۸	بالا	
	۲/۲	۱۲/۵	۳۶/۲	۳۲/۴	۱۶/۷		۵/۵	۱۷/۲	۵۹/۵	۱۷/۹	۰	کمتر از ۲۲۵۰	
**۰/۰۰۰	۲/۳	۱۰/۲	۳۹/۸	۲۵	۲۲/۷	**۰/۰۰۰	۳/۲	۱۲/۸	۵۴/۴	۲۴	۵/۶	از ۲۲۵۰ تا ۳۷۵۰	درآمد خانوار
	۱/۷	۵/۷	۲۹/۹	۲۱/۳	۴۱/۴		۳	۸/۴	۳۹/۵	۴۰/۱	۹	بالاتر از ۳۷۵۰	
	۴/۳	۱۳/۵	۳۹/۵	۲۹/۲	۱۳/۵		۶/۶	۱۷/۴	۵۷/۵	۱۸/۶	۰	پایین تر از متوسط	
**۰/۰۰۰	۰/۷	۱۰/۳	۳۸/۴	۲۹/۵	۲۱/۲	**۰/۰۰۰	۴/۳	۱۴/۵	۵۷/۱	۲۲	۲/۱	متوسط	پایگاه والدین
	۲/۲	۴/۴	۲۱/۹	۲۱/۹	۴۹/۶		۱/۵	۶/۷	۳۶/۶	۴۳/۳	۱۱/۹	بالاتر از متوسط	

*آماره من ویتنی **کروسکال والیس

مطابق جدول ۳، با افزایش سن قصد بی‌فرزندگی کاهش و تعداد فرزندان قصدشده افزایش یافته است. همچنین با افزایش سن، افرادی که هیچ فرزند زنده به دنیا آمده نداشته‌اند، کاهش یافته و تعداد فرزندان به دنیا آمده افراد افزایش داشته است؛ بنابراین با افزایش سن تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده به دنیا آمده افزایش داشته است. براساس جدول ۳، با افزایش تحصیلات، درصد افرادی که هیچ فرزندگی نداشته‌اند، بالا رفته و از درصد افرادی که فرزندان بیشتری دارند، کاسته شده است. همچنین بیشترین قصد بی‌فرزندگی در افراد دانشگاهی و قصد داشتن بیش از دو فرزند در تحصیلات پایین‌تر بیشتر است؛ بنابراین فرضیه مبنی بر وجود رابطه میان تحصیلات و تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده، با توجه به اینکه مردان با سطح تحصیلات بالاتر، تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده کمتری نسبت به مردان با سطح تحصیلات پایین‌تر دارند، در سطح معناداری پذیرفته می‌شود.

جدول ۳ بیانگر آن است که شاغل بودن یا نبودن رابطه معناداری با تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده ندارد. همچنین در افرادی که منزلت شغلی بالاتری دارند، به‌طور معناداری قصد بی‌فرزندگی و تک‌فرزندگی بیشتر است. از این‌رو فرضیه مبنی بر وجود رابطه میان منزلت شغلی و تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده، بر این اساس که مردان با منزلت شغلی بالاتر، تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده کمتری نسبت به مردان با منزلت شغلی پایین‌تر دارند، در سطح معناداری پذیرفته می‌شود.

جدول ۳ نشان می‌دهد با افزایش درآمد خانوار، به درصد افرادی که قصد فرزندآوری ندارند و هیچ فرزندگی نداشته افزوده شده و درصد افرادی که فرزندان بیشتری دارند، کاهش یافته است؛ بنابراین فرضیه مبنی بر وجود رابطه میان درآمد و تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده، با توجه به اینکه افراد با سطح میزان درآمد بالاتر خانوار، تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده کمتری نسبت به مردان با میزان درآمد پایین‌تر دارند، در سطح معناداری پذیرفته می‌شود.

مطابق جدول ۳، با افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین پاسخگویان درصد افرادی که قصد فرزندآوری نداشته و هیچ فرزندگی نداشته‌اند، بالا رفته و درصد افرادی که فرزندان بیشتری دارند و یا قصد داشتن فرزندان بیشتری دارند، پایین آمده است. از این‌رو فرضیه ۳ مبنی بر وجود رابطه میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین و تعداد فرزندان قصدشده و زنده به دنیا آمده، بر این اساس که مردانی که پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدینشان بالاتر است، تعداد فرزندان قصدشده و

زنده به‌دنیاآمده کمتری نسبت به مردانی دارند که پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدینشان پایین‌تر است، در سطح معناداری پذیرفته می‌شود. جدول ۴ نتایج برازش مدل توزیع گود در تعداد فرزندان قصدشده و زنده به‌دنیاآمده با استفاده از متغیرهای پیش‌بین را نشان می‌دهد.

جدول ۴. نتایج برازش مدل توزیع گود تعداد فرزندان قصدشده و زنده به‌دنیاآمده با استفاده از

متغیرهای پیش‌بین

متغیرها	برآورد ^۱	تعداد فرزندان قصدشده		تعداد فرزندان زننده به‌دنیاآمده				
		انحراف استاندارد ^۲	Z value	مقدار P	برآورد	انحراف استاندارد	Z value	مقدار P
S	-۱۱/۸۶۳	۰/۷۵۶	-۱۵/۶۹۳	۱/۷۰e-۵۵	-۳/۶۲۷	۰/۳۴۲	-۱۰/۵۸۹	۳/۳۲e-۲
Intercept	-۳/۳۹۶	۰/۴۶۳	-۷/۳۴۳	۲/۰۹e-۱۳	-۴/۴۸۷	۰/۴۶۰	-۹/۷۴۹	۱/۸۶e-۲۲
سن	۰/۳۸۹	۰/۰۹۲	۴/۲۱۵	*۲/۵۰e-۰۵	۱/۱۲۱	۰/۱۰۲	۱/۰۹۴۰	*۷/۴۷۹e-۲۸
تحصیلات	-۰/۳۲۹	۰/۰۷۸	-۴/۲۴۹	*۲/۱۵e-۰۵	-۰/۱۵۹	۰/۰۵۳	-۳/۰۲۱	*۲/۵۲e-۰۳
شغل	-۰/۰۴۳	۰/۳۱۴	-۰/۱۳۹	۸/۸۹e-۰۱	۰/۳۰۱	۰/۲۶۶	۱/۱۳۳	۲/۵۷e-۰۱
منزلت شغلی	-۰/۴۹۴	۰/۱۸۶	-۲/۶۶	*۷/۷۹e-۰۳	-۰/۰۳۸	۰/۱۱۲	-۰/۳۳۴	۷/۳۸e-۰۱
درآمد خانوار	-۰/۱۵۸	۰/۰۷۷	-۲/۰۵	*۴/۰۳e-۰۲	-۰/۰۱۶	۰/۰۴۹	-۰/۳۱۵	۷/۵۳e-۰۱
پایگاه والدین	-۰/۲۲۳	۰/۰۹۲	-۲/۴۳۳	*۱/۵۰e-۰۲	-۰/۱۱۰	۰/۰۶۱	-۱/۸۱	۷/۰۳e-۰۲

* سطح معناداری < ۰/۰۵

در جدول ۴ مقادیر S کمتر از ۲- است و مدل‌ها برازش قابل‌قبولی در تبیین متغیرهای شمارشی کم‌پراکنش تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زننده به‌دنیاآمده دارند. نتایج مربوط به مدل‌های چندمتغیره درمورد تعداد فرزندان قصدشده نشان می‌دهد با افزایش سن، تعداد فرزندان قصدشده در سطح معناداری، افزایش و با بالا رفتن تحصیلات، منزلت شغلی، درآمد خانوار و پایگاه والدین، تعداد فرزندان قصدشده در سطح معناداری کاهش یافته است. تعداد فرزندان قصدشده به‌ترتیب متأثر از منزلت شغلی، سن، تحصیلات، پایگاه و درآمد خانوار بوده است. همچنین این جدول نشان می‌دهد تعداد فرزندان زننده به‌دنیاآمده، در سطح معناداری، با بالا رفتن سن و با افزایش تحصیلات، کاهش داشته و تأثیر سن بیشتر از تحصیلات بوده است.

1 Estimate
2 Std. Error

نتیجه‌گیری

کاهش باروری در دهه‌های اخیر جهانی شده است و محققان در پی کشف عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مرتبط با تغییرات باروری در جوامع مختلف هستند. بر این اساس، تئوری‌های باروری نیز برای تبیین الگوهای باروری مطرح شده است، ولی این مطالعات تقریباً فقط بر نقش زنان و الگوها و رفتارهای تولیدمثل آن‌ها متمرکز شده و در روند کاهش باروری، به نقش و مشارکت مردان به ندرت توجه شده است. در ایران نیز غالباً مردان در مطالعات باروری نادیده گرفته شده‌اند و بیشتر مطالعات صورت‌گرفته در زمینه ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر باروری زنان بوده است. با توجه به خلأ وجود مطالعه‌ای در زمینه تعیین‌کننده‌های اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر الگوهای باروری، این سؤال اساسی مطرح است که تأثیر ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی مردان بر قصد و رفتار باروری در شهر تهران چگونه است. دو رویکرد نظری در زمینه تأثیر ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی بر باروری مردان وجود دارد. یک رویکرد اظهار می‌دارد که افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان به افزایش تعداد فرزندان آن‌ها منجر می‌شود. در این رویکرد فرض بر این است که مردان با سطح تحصیلات بالاتر به واسطه سرمایه انسانی انباشته، سطح درآمد بالاتر و چشم‌انداز بهتر شغلی، شانس بیشتری برای تأمین هزینه‌های خانواده با تعداد فرزندان بیشتر دارند. مطالعات در کشورهای اروپای شمالی و کشورهای اسکاندیناوی نشان می‌دهد بین تحصیلات مردان و تعداد فرزندان آن‌ها رابطه مثبت وجود دارد و این رابطه مثبت در بیشتر موارد به دلیل کاهش سن ازدواج مردان و افزایش درآمد و امنیت شغلی آن‌ها است. رویکرد نظری دیگر مدعی است که افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان سبب کاهش تعداد فرزندان آن‌ها می‌شود. افزایش سرمایه انسانی مردان ممکن است موجب کاهش تقاضا برای فرزندآوری یا تغییر در ترجیحات فرزندآوری و جایگزینی کیفیت به جای کمیت شود. براساس این رویکرد، با افزایش درآمد معمولاً بین کمیت و کیفیت کودکان معامله رخ می‌دهد و والدین با درآمد بالاتر احتمالاً ترجیح می‌دهند از نظر جنبه‌هایی مانند تحصیل و رفاه کودکان، فرزندان کمتر، اما با کیفیت بالاتری داشته باشند. مطالعات اندکی در زمینه تعیین‌کننده‌های باروری مردان در کشورهای غیراروپایی انجام شده است و این مطالعات اثر منفی پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان را بر رفتار باروری آن‌ها تأیید می‌کند. در این تحقیق برای پی‌بردن به رابطه متغیرهای اقتصادی-اجتماعی مردان و قصد و رفتار باروری، ۶۱۹ نمونه مرد متأهل بررسی شدند. نتایج بیانگر آن است که میانگین تعداد فرزندان

قصدشده ۱/۸۹ و میانگین تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده ۱/۳۴ است. فقط ۳/۸ درصد از افراد قصد دارند بدون فرزند بمانند و درصد زیادی (۲۵/۸ درصد) قصد تک‌فرزندی دارند. بیشتر افراد قصد دارند دو فرزند داشته باشند (۵۲/۶ درصد) و ۱۸ درصد قصد دارند سه یا چهار فرزند داشته باشند. ۲۵/۱ درصد از افراد بدون فرزند و درصد بالایی (۲۷/۶ درصد) نیز تک‌فرزند بوده‌اند. ۳۵/۲ درصد از افراد نمونه دو فرزند زنده‌به‌دنیاآمده و فقط ۱۲/۱ درصد از ایشان سه فرزند زنده‌به‌دنیاآمده و بیشتر داشته‌اند. این یافته نشان می‌دهد تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده زیر سطح جانشینی است. مطالعات پیشین ما نیز نشان‌دهنده آن است که بیشتر زنان و مردان در شهر تهران قصد دارند دو فرزند و بیشتر داشته باشند (مدیری و رازقی نصرآباد، ۱۳۹۴). از این‌رو شکاف میان تعداد فرزندان قصدشده و تعداد فرزندان زنده‌به‌دنیاآمده نیاز به بررسی دارد؛ اینکه چرا تعداد فرزندان قصدشده کمتر محقق شده است، باید در اولویت مطالعات باروری قرار گیرد.

مردان با تحصیلات بالاتر، تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده کمتری نسبت به مردان با تحصیلات پایین‌تر دارند. این یافته هم‌راستا با مطالعات اینگلهارت (۱۹۹۹)، نلسون (۲۰۰۴)، کورجین و کلزینگ (۲۰۰۱)، کراودل (۲۰۰۷)، گادفری و لویس (۲۰۱۸) و متناقض با مطالعات بکر (۱۹۹۳)، گودمن و کپلی (۲۰۱۰)، لپگارد و همکاران (۲۰۱۱)، میتین و همکاران (۲۰۱۵)، تامسون و همکاران (۲۰۱۳) است.

مردان با درآمد بالاتر خانوار، تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده کمتری نسبت به مردان با درآمد پایین‌تر دارند. این نتایج با پژوهش ریجکن و لیفرور (۲۰۰۹)، اسکات (۲۰۰۴) مطابقت دارد و با مطالعات بکر (۱۹۹۳)، نیسون و همکاران (۲۰۱۸) هاپکرافت (۲۰۱۴)، تراگی و باگاوس (۲۰۱۴) متناقض است. بارتولد و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان دادند ارتباط بین درآمد و باروری در مردان یک رابطه مسطح تا کمی مثبت است.

مردانی که پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدینشان بالاتر است، تعداد فرزندان قصدشده و زنده‌به‌دنیاآمده کمتری نسبت به مردانی دارند که پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدینشان پایین‌تر است. این یافته با مطالعات پار (۲۰۱۲) و ژانک (۲۰۱۱) همسو است. تأثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی والدین بر رفتار باروری مردان در مطالعه نیسن (۲۰۱۴) نیز مطرح شده است.

نتایج مربوط به مدل‌های چندمتغیره درمورد تعداد فرزندان قصدشده نشان می‌دهد با بالا رفتن سن، تعداد فرزندان قصدشده در سطح معناداری افزایش و با بالا رفتن تحصیلات،

منزلت شغلی، درآمد خانوار و پایگاه والدین، تعداد فرزندان قصدشده در سطح معناداری کاهش یافته است. تعداد فرزندان قصدشده به ترتیب متأثر از منزلت شغلی، سن، تحصیلات، پایگاه و درآمد خانوار بوده است. تعداد فرزندان زنده به دنیا آمده نیز در سطح معناداری، با بالا رفتن سن افزایش و با بالا رفتن تحصیلات، کاهش داشته و تأثیر سن بیشتر از تحصیلات بوده است.

چنان که گفته شد، مطالعات انجام شده در کشورهای توسعه یافته تأییدکننده رویکرد نظری است که معتقد است رابطه مثبت بین تعیینکننده‌های اقتصادی-اجتماعی مردان و قصد و رفتار باروری وجود دارد و محدود مطالعات انجام شده در کشورهای غیراروپایی به ویژه در حال توسعه، رویکرد نظری رابطه منفی بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان و رفتار باروری را تأیید می‌کند. آموزش و آگاه‌سازی عموم مردم جامعه از اینکه در جوامع توسعه یافته میان ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی مردان و باروری رابطه مثبت وجود دارد، به منظور افزایش باروری می‌تواند در فرهنگ‌سازی به کار رود. رابطه مثبت میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان با تعداد فرزندان در کشورهای توسعه یافته و رابطه منفی میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان با تعداد فرزندان در مطالعه حاضر می‌تواند چند توصیه سیاستی به دنبال داشته باشد و لازم است به برخی نکات نگاه دقیق‌تری داشت. با توجه به آنچه گفتیم، در کشورهای توسعه یافته مردان با پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالا فرزندان بیشتری دارند، اما یافته‌های این مطالعه بیانگر آن است که در جامعه ما این رابطه منفی است که می‌تواند نشان‌دهنده پایین بودن ارزش فرزندآوری در اقشار اقتصادی-اجتماعی بالای جامعه باشد. بوید و ریچرسون (۱۹۸۵) در نظریه تحول فرهنگی در مبحث سوگیری پرستیژ بیان می‌کنند که باروری پایین در افراد با پایگاه و پرستیژ بالا می‌تواند به گسترش باروری پایین در یک جامعه منجر شود؛ زیرا معمولاً افراد در پایگاه پایین‌تر از رفتار افراد در پایگاه بالا تقلید می‌کنند و این تقلید در باروری می‌تواند به باروری پایین همه اقشار جامعه بینجامد. بر مبنای این نظریه می‌توان انتظار داشت که با پایین بودن سطح باروری در افراد با پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالا، الگوی باروری آن‌ها در کشور بیش‌ازپیش مورد پذیرش اقشار دیگر قرار بگیرد و باروری در سطوح پایین گسترش بیشتری داشته باشد. اگرچه افراد با پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالا درصد چشم‌گیری از جامعه را تشکیل نمی‌دهند، به سبب تأثیرگذاری بالا باید به این طیف از جامعه نگاه جدی‌تری داشت. این نتایج نشان می‌دهد بخشی از باروری پایین، معطوف به موانع اقتصادی نیست. از این رو باید به دیگر متغیرهای اثرگذار از جمله نگرش‌های فرهنگی،

اجتماعی و سیاسی در افشار بالای جامعه توجه کرد و در راستای افزایش فرزندآوری زمینه مناسب را فراهم آورد. همچنین اشاعه این یافته که در کشورهای توسعه‌یافته میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی مردان با تعداد فرزندان رابطه مثبت وجود دارد، می‌تواند مشوقی برای افشار بالا در الگوگیری از ایشان باشد. از طرف دیگر، مشوق‌های مالی مؤثر در طبقات اقتصادی-اجتماعی پایین می‌تواند کارکرد مثبتی در راستای افزایش فرزندآوری داشته باشد. به‌طور کلی می‌توان گفت اجرای بسته‌های سیاستی با ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی که در آن افشار مختلف با دیدگاه‌ها و پایگاه اقتصادی-اجتماعی متفاوت و متنوع لحاظ شده باشند، ضروری به نظر می‌رسد و در راستای افزایش فرزندآوری کارآمد خواهد بود. در حوزه مطالعاتی بررسی نسلی تأثیر متغیرهای اقتصادی-اجتماعی مردان بر رفتار باروری پیشنهاد می‌شود.

منابع

- کاظمی‌پور، شهلا (۱۳۷۸)، «الگوی در تعیین پایگاه اجتماعی-اقتصادی افراد و سنجش تحرک اجتماعی»، *نامه علوم اجتماعی*، شماره ۱۴: ۱۳۹-۱۷۲.
- مدیری، فاطمه (۱۳۹۴)، *بررسی سبک زندگی متأهلین و تعیین‌کننده‌های آن (مورد مطالعه: شهر تهران)*، تهران: مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور.
- مدیری، فاطمه، و حجیه بی‌بی رازقی نصرآباد (۱۳۹۴)، «بررسی رابطه دینداری و قصد باروری در شهر تهران»، *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، شماره ۲۰: ۱۲۸-۱۶۳.
- مرکز آمار ایران: *طبقه‌بندی سطوح آموزشی و رشته‌های تحصیلی ایران*.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰)، *نتایج سرشماری*.
- Barthold, J. A., Myrskylä, M., & Jones, O. R. (2012), Childlessness Drives the Sex Difference in the Association between Income and Reproductive Success of Modern Europeans, *Evolution and Human Behavior*, No. 6: 628-638.
- Becker, G. S. (1993), *A Treatise on the Family*, Enlarged Edition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bledsoe, C., Guyer, J., & Lerner, S. (2000), *Fertility and Male Life-Cycle in the Era of Fertility Decline*, New York: Oxford University Press.
- Boyd, R.; Richerson, P. J. (1985), *Culture and the Evolutionary Process*, Chicago: University of Chicago Press.
- Breen, R., & Jonsson, J. O. (2005), "Inequality of Opportunity in Comparative Perspective: Recent Research on Educational Attainment and Social Mobility", *Annual Review of Sociology*, 31: 223-243.

- Coleman, D. A. (2000), **Male Fertility Trends in Industrial Countries: Theories in Search of Some Evidence**, In C. Bledsoe, J. I. Guyer, & S. Lerner (Eds.), *Fertility and Male Life-Cycle in the Era of Fertility Decline*: 29-60. New York: Oxford University Press.
- Corijn, M., & Klijzing, E. (Eds.) (2001), **Transitions to Adulthood in Europe; European Studies of Population**, Vol. 10. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Elo, I. T. (2009), Social Class Differentials in Health and Mortality: Patterns and Explanations in Comparative Perspective, **Annual Review of Sociology**, 35: 553–572.
- Fieder, M., & Huber, S. (2007), The Effects of Sex and Childlessness on the Association between Status and Reproductive Output in Modern Society, **Evolution and Human Behavior**, No. 6: 392–398.
- Godefroy, R., & Lewis, J. (2018), Does Male Education Affect Fertility? Evidence from Mali, **Economics Letters**, No. 172: 118-122.
- Goldscheider, F. K., & Kaufman, G. (1996), Fertility and Commitment: Bringing Men Back in, **Population and Development Review**, No. 22: 87-99.
- Goodman, A., & Koupil, I. (2010), The Effect of School Performance upon Marriage and Long-term Reproductive Success in 10,000 Swedish Males and Females Born 1915-1929, **Evolution and Human Behavior**, No. 6: 425–435.
- Greene, M. E., & Biddlecom, A. E. (2000), Absent and Problematic Men: Demographic Accounts of Male Reproductive Roles, **Population and Development Review**, No. 1: 81–115.
- Harris, T., Yang, Z., & Hardin, J. W. (2012), Modeling Underdispersed Count Data with Generalized Poisson Regression. **The Stata Journal**, No. 4: 736-747.
- Hart, R. K. (2015), Earnings and First Birth Probability among Norwegian Men and Women 1995–2010, **Demographic Research**, No. 38: 1067–1104.
- Hook, J. L. (2006), Care in Context: Men’s Unpaid Work in 20 Countries 1965–2003, **American Sociological Review**, No. 4: 639-660.
- Hopcroft, R. L. (2015), Sex Differences in the Relationship between Status and Number of Offspring in the Contemporary US, **Evolution and Human Behavior**, No. 2: 146–151.
- Inglehart, R. (1990), **Culture Shift in Advanced Industrial Society**, Princeton: Princeton University Press.
- Kravdal, Ø. (2007), Effects of Current Education on Second- and Third-Birth Rates among Norwegian Women and Men Born in 1964: Substantive Interpretations and Methodological Issues, **Demographic Research**, No. 9: 211–246.
- Lappegard, T., & Marit, R. (2011), **Socioeconomic Differentials in Multi-Partner Fertility among Men**, Discussion Papers Statistics Norway, Research Department 653.
- Magnani, R. J., Bertrand, J. T., Makani, B., & McDonald, S. W. (1995), Men, Marriage and Fatherhood in Kinshasa, Zaire, **International Family Planning Perspectives**, No. 1: 19–25.
- Miettinen, A., Rotkirch, A., Szalma, I., Donno, A., & Tanturri, M. (2015), **Increasing Childlessness in Europe: Time Trends and Country Differences**, Families and Societies, Working Paper Series 33.
- Nelson, T. J. (2004), Low-Income Fathers, **Annual Review of Sociology**, No. 30: 427–451.
- Nisén, J., Martikainen, P., Myrskylä, M., & Silventoinen, K. (2018), Education, Other Socioeconomic Characteristics across the Life Course, and Fertility among Finnish Men, **Eur J Popul**, No. 3: 337-366.
- Nisen, J., Martikainen, P., Silventoinen, K., & Myrskylä, M. (2014), Age-Specific Fertility by Educational Level in the Finnish Male Cohort Born 1940–50, **Demographic Research**, No. 5: 119–136.

- Parr, N. (2012), Childlessness among Men in Australia, **Population Research and Policy Review**, No. 3: 319-338.
- Ravanera, Z. R., & Beaujot, R. (2014), Childlessness of Men in Canada: Result of a Waiting Game in a Changing Family Context, **Canadian Studies in Population**, No. 1-2: 38-60.
- Rijken, A. J., & Liefbroer, A. C. (2009), Influences of the Family of Origin on the Timing and Quantum of Fertility in the Netherlands, **Population Studies**, No. 1: 71-85.
- Scott, J. (2004), Family, Gender, and Educational Attainment in Britain: A Longitudinal Study", **Journal of Comparative Family Studies**, No. 4: 565-589.
- Shryock, H. S., & Siegel, J. S. (1976), **The Methods and Materials of Demography**. San Diego: Academic Press.
- Thomson, E., Winkler-Dworak, M., & Kennedy, S. (2013), **The Standard Family Life Course: An Assessment of Variability in Life Course Pathways**. In: Evans, A. and Baxter, J. (Eds.). *Negotiating the Life Course: Stability and Change in Life Pathways*. Dordrecht: Springer: 35-52.
- Tragaki, A., & Bagavos, C. (2014), Male Fertility in Greece: Trends and Differentials by Education Level and Employment Status, **Demographic Research**, No. 31: 137-160.
- Tur, J., Moriña, D., Puig, P., Cabaña, A., Arratia, A., & Fernández-Fontelo, A. (2021), **Good Distribution Modeling with the R Package Good**. arXiv preprint arXiv:2105.01557.
- Wood, J. W. (1994), **Dynamics of Human Reproduction: Biology, Biometry and Demography**, New York: Aldine De Gruyter.
- Zhang, L. (2011), **Male Fertility Patterns and Determinants**, THE Springer Series on N Demographic Methods and Population Analysis: Duke University.